

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Коломийський навчально-науковий інститут

Кафедра філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В25. Ознайомлення дітей з довкіллям і розвиток рідного мовлення

Освітня програма Початкова освіта

Перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність 013 Початкова освіта

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 2 від “30” вересня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	B25. Ознайомлення дітей з довкіллям і розвиток рідного мовлення
Викладач (-і)	К.ф.н. Русакова Ольга Валеріївна
Контактний телефон викладача	096 56 61 911
E-mail викладача	olga_rusakova@ukr.net
Формат дисципліни	Заочна форма, дистанційне навчання
Обсяг дисципліни	180 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=94&id_cou=784
Консультації	Консультації до самостійної роботи студентів проводиться на практичних заняттях (тривалість – нефіксована, залежить від потреб студента, проводиться у межах робочого часу викладача), консультація до іспиту – 1 год .
2. Анотація до курсу	
<p>Курс “Ознайомлення дітей з довкіллям і розвиток рідного мовлення” – дисципліна вільного вибору здобувачів вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта ОР бакалавра. Ознайомлення дітей з довкіллям та розвиток рідного мовлення – це педагогічна наука, що вивчає закономірності засвоєння дитиною узагальнених цілісних уявлень та опанування системою знань щодо природного, предметного, соціального довкілля і місце в ньому людини; про її духовну спадщину; специфіку педагогічної діяльності, спрямованої на формування у дітей потреби пізнати довкілля, культури поведінки в довкіллі засобами мови.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу – опрацювати зі студентами інноваційні методи та прийоми ознайомлення дітей з довкіллям; теоретична та методична підготовка до розвивальної та навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку; уточнення, систематизація та поглиблення знань, умінь, навичок студентів в організації роботи з ознайомлення дошкільників із довкіллям. Та розвиток рідного мовлення.</p> <p>Цілі курсу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) поглибити й удосконалити знання з дошкільної педагогіки, дошкільної лінгводидактики, фахових методик; 2) формувати вміння творчо використовувати здобуті вміння й навички в практичній діяльності; 3) озброїти ефективними методами та прийомами ознайомлення дітей з довкіллям та розвитку рідного мовлення. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Компетентності, якими повинні оволодіти студенти:</p> <p>Спеціальні (фахові) компетентності:</p> <p>СК – 1.1. Філологічна компетентність. Здатність до застосування професійно профільованих лінгвістичних і літературознавчих знань, умінь та навичок, що становлять теоретичну основу початкового курсу мови навчання, мови вивчення, іноземної мови, літературного читання та їхніх окремих змістових ліній. Складниками філологічної компетентності є лінгвістична, мовленнєва, літературознавча.</p> <p>СК - 1.4. Природничо-наукова компетентність. Здатність до застосування професійно профільованих природничо-наукових знань і практичних умінь і навичок, які є</p>	

теоретичними основами побудови змісту природознавчого матеріалу відповідної освітньої галузі початкової освіти. Складниками природничо-наукової компетентності є астрономічна, географічна, землезнавча, біологічна (ботанічна, зоологічна, анатомічна, фізіологічна), екологічна, валеологічна.

СК – 3.1. Дидактична. Здатність майбутнього вчителя (випускника) вирішувати стандартні та проблемні професійні завдання, що виникають в освітній практиці початкової школи, на основі сформованих знань про теоретичні засади побудови змісту і процесу навчання молодших учнів, у тому числі ґрунтовних знань про сучасні теорії навчання, гнучкого володіння методами навчання; спроможність обґрунтовано обирати прийоми, засоби, технології, форми організації навчання, адекватні дидактичній ситуації.

СК – 3.2. Виховна. Здатність випускника до здійснення виховної діяльності з молодшими школярами; здатність до планування, проектування й аналізу виховного процесу початкової школи як цілісної педагогічної системи, яка включає мету, завдання, зміст, методи, прийоми, педагогічні засоби, форми організації, діяльність вихователя й вихованців; спрямованість на досягнення відповідних результатів; здатність ефективно використовувати виховний потенціал уроків і занять з учнями в позаурочний час тощо.

СК – 3.3. Організаційна. Здатність до організації навчально-виховного процесу в початковій школі, систематичного підвищення професійно-педагогічної кваліфікації.

Результати навчання:

РН 1. Здатність демонструвати знання сучасних теоретичних основ освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

РН 4. Здатність застосовувати закономірності та теорію процесу навчального пізнання, сучасні навчальні технології.

РН 5. Здатність визначати сутність методичних систем навчання учнів початкової школи освітніх галузей/змістових ліній, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

РН 6. Здатність до застосування нормативних документів, що регламентують початкову освіту: Державного стандарту початкової освіти, навчальних програм предметів, які вивчаються в початковій школі, критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи.

РН 7. Здатність застосовувати знання, уміння й навички, що становлять теоретичну основу освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти, під час розв'язування навчально-пізнавальних і професійно-зорієнтованих задач.

РН 8. Уміння проектувати процес навчання з предмету у вигляді календарно-тематичного планування для певного класу, теми.

РН 9. Здатність до моделювання процесу навчання учнів початкової школи певного предмету: розробляти проекти уроків та їхні фрагменти, методика роботи над окремими видами занять, створювати методика підготовчої роботи, ознайомлення та формування уявлень і понять, вмінь та навичок з метою опанування учнями певних елементів змісту програми.

РН 10. Уміння проводити моніторинг якості навчальних досягнень учнів з певної теми. Здійснювати контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів згідно з критеріями оцінювання та у відповідності до Державних вимог до рівня навчальних досягнень учнів, визначених у програмі предмету.

РН 11. Здатність до проведення уроків у початковій школі, аналізу уроків щодо досягнення мети й завдань, оцінювати ефективність застосованих форм, методів, засобів і технологій.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12

семінарські заняття / практичні / лабораторні	8					
самостійна робота	160					
Ознаки курсу						
Семестр	Спеціальність			Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
8	013 Початкова освіта			4	вибірковий	
Тематика курсу						
Тема, план		Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
<p>Змістовий модуль 1. Науково-методологічні засади ознайомлення дітей з довкіллям та розвитку рідного мовлення</p> <p>Тема 1. Методологічні засади методики ознайомлення дітей з довкіллям та дошкільна лінгводидактика</p> <p>Предмет і завдання методики ознайомлення дітей з довкіллям. Принципи ознайомлення дітей з довкіллям. Засоби, форми, методи та прийоми ознайомлення дітей з оточуючим середовищем. Зв'язок методики ознайомлення дітей з довкіллям з дошкільною лінгводидактикою. Методологічні, природничі, педагогічні та психологічні засади дошкільної лінгводидактики. Навчально-мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку.</p>		Лекція, самостійна робота	Блок 1. № 1,2,11	Ознайомлення з нормативною базою, опрацювання теорет. питань (2; 12 год)	Макс. бал -5	тиждень
<p>Тема 2. Зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям</p> <p>Вплив рідномовного середовища на розвиток особистості дитини. Зміст навчального матеріалу для ознайомлення дітей з довкіллям: живе мовлення, художні тексти, дидактичні ігри. Методичні вимоги до підбору навчального матеріалу (кількісна та якісна характеристика навчального матеріалу, форма подачі, наочний матеріал).</p>		Самостійна робота	Блок 1. № 1,4 Блок 2. № 1,3,4	Опрацювання базового компонента дошкільної освіти, програмних завдань ознайомлення дітей з довкіллям (14 год)	Макс. бал -5	тиждень
<p>Тема 3. Засоби і форми ознайомлення дітей з</p>		Лекція-				

<p>навколишнім середовищем Засоби ознайомлення дошкільнят з довкіллям: предмети дійсності, іграшки, картинки, зображення реальних предметів, художні тексти, усна народна творчість. Технічні засоби для ознайомлення дітей з оточуючим середовищем. Рідна мова як найважливіший засіб пізнання світу. Форми ознайомлення дітей з довкіллям: групові та індивідуальні заняття, повсякденна діяльність. Типи та структура занять, визначення їхньої теми та мети, методів, прийомів і засобів навчання, підбір навчального матеріалу.</p>	<p>візуалізація, заняття, самостійна робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,11 Блок 2. № 2,3,8</p>	<p>Скласти модель середовища, опорну схему класифікації засобів, розроблення карти розумових дій (2; 12 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>тиждень</p>
<p>Тема 4. Методи і прийоми ознайомлення дітей з довкіллям Методи безпосереднього та опосередкованого ознайомлення дошкільнят з навколишнім середовищем. Метод спостереження як основа формування реалістичних уявлень про світ. Розгляд предметів, ознайомлення з їхніми особливостями, якостями та властивостями. Методика проведення спостережень у різновікових групах. Організація та проведення прогулянок і екскурсій. Активізація словникового запасу дітей.</p>	<p>Практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,11 Блок 2. № 2,3,8</p>	<p>Складання двох конспектів занять, опорних схем прийомів та методів ознайомлення дітей з довкіллям (2; 12 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>тиждень</p>
<p>Змістовий модуль 2. Методика ознайомлення дітей з предметним світом, якостями та властивостями предметів Тема 5. Ознайомлення дітей з предметним довкіллям Організація предметного середовища; встановлення емоційного і мовленнєвого контакту дитини з дорослим; взаємозв'язок пізнання довкілля з розвитком мовлення. Дослідження дитиною довкілля: розвиток здатності розглядати нові предмети, обстежувати їх, порівнювати та узагальнювати; активне</p>	<p>Лекція, самостійна робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,11 Блок 2. № 1,2,3,8</p>	<p>Опрацювання теорет. питань, 3 плани-коспекти (2; 10 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>тиждень</p>

<p>наслідування; розвиток і вдосконалення мовлення.</p> <p>Принципи організації та проведення занять з дітьми раннього віку. Види занять та специфіка їх проведення з дітьми 1, 2, 3 років життя. Зміст роботи з ознайомлення дітей з довкіллям під час занять і впродовж різних видів діяльності (побутової, трудової, художньої, ігрової).</p> <p>Тема 6. Ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів</p> <p>Методика проведення занять для ознайомлення з якостями та властивостями предметів, порівняння, зіставлення їх ознак. Завдання, зміст, структура заняття, добір дидактичного матеріалу. Етапи ознайомлення дітей з якостями та властивостями матеріалів: перетворення матеріалу в конкретні речі; формування системи знань про ознаки різних матеріалів; засвоєння способів обстеження предметів. Класифікація занять з ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів.</p>	<p>Практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,11 Блок 2. № 1,2,3,8</p>	<p>Коспект заняття, порівняльний аналіз програмних завдань з ознайомлення дітей з якостями та властивостями у програмах «Я у світі», «Дитина», «Моє довкілля» (2; 10 год)</p>	<p>Макс. бал – 5</p>	<p>тиждень</p>
<p>Змістовий модуль 3. Мовлення як основний спосіб пізнання довкілля</p> <p>Тема 7. Мовленнєве спілкування як діяльність і навчання</p> <p>Спілкування як основний вид дитячої діяльності. Становлення і розвиток мовлення в дітей дошкільного віку. Комунікативна спрямованість навчання дітей рідної мови. Організація професійно-мовленнєвого спілкування вихователя з дітьми. Мета й завдання дошкільного закладу з розвитку мовлення й і навчання дітей рідної мови. Програмне забезпечення навчання дітей рідної мови в закладах дошкільної освіти. Змістова характеристика видів</p>	<p>Лекція, самостійна робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,3,4,7,8 Блок 2. № 1-4</p>	<p>Теоретичний матеріал, опрацювання змісту освітніх ліній «Мовлення дитини» для дітей різного дошкільного віку (2; 12 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>тиждень</p>

<p>мовленнєвої компетенції дошкільників. Методи, прийоми та форми навчання дітей рідної мови.</p>					
<p>Тема 8. Завдання, зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей Мета і завдання закладів дошкільної освіти з розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови. Засоби розвитку мовлення. Програмне забезпечення навчання дітей рідного мовлення. Змістова характеристика видів мовленнєвої компетенції дошкільників. Форми, методи та прийоми розвитку мовлення дітей. Особливості проведення занять у різновікових групах.</p>	<p>Практичне заняття, самостій на робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,3,4,7,8 Блок 2. № 1-4</p>	<p>Підготовка до практичного заняття, реферат (2; 14 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>два тижні</p>
<p>Тема 9. Методика формування звукової культури мовлення дітей Поняття звукової культури мовлення. Особливості звуковимови дітей у різновікових групах. Методика виховання звукової вимови дошкільнят. Індивідуальна перевірка звукової культури мовлення. Спостереження над утворенням голосних та приголосних слів. Складоподіл. Наголос.</p>	<p>Лекція, самостій на робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,3,4,7,9 Блок 2. № 1-4</p>	<p>Теоретичний матеріал, коспект (2; 16 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>два тижні</p>
<p>Тема 10. Методика словникової роботи Специфіка засвоєння лексичного складу. Завдання і зміст словникової роботи. Ознайомлення з прямим та переносним значенням слова. Групи слів за значенням.</p>	<p>Практичне заняття, самостій на робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,3,4,7,8 Блок 2. № 1-4</p>	<p>Теоретичний матеріал, коспект (2; 16 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>два тижні</p>
<p>Тема 11. Формування граматичної правильності мовлення Особливості засвоєння граматичної будови рідної мови. Методи та прийоми ознайомлення дітей з граматичною будовою мови. Типові граматичні помилки в мовленні дітей. Дитяче словотворення.</p>	<p>Лекція, самостій на робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,3,4,7,8 Блок 2. № 1-4</p>	<p>Теоретичний матеріал, коспект (2; 16 год)</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>Тиждень</p>
<p>Тема 12. Методика розвитку зв'язного мовлення на основі ознайомлення дітей з довкіллям</p>	<p>Самостійна робота</p>	<p>Блок 1. № 1,2,3,4,7,8 Блок 2.</p>	<p>Теоретичний матеріал, коспект</p>	<p>Макс. бал -5</p>	<p>тиждень</p>

Навчання дітей діалогічного та монологічного мовлення. Характеристика методів і прийомів навчання дітей монологічного мовлення. Навчання дітей розповіді за картинами. Методика навчання дітей переказу літературних творів. Розповіді з власного досвіду. Методика стимулювання словесної творчості та навчання дітей творчої розповіді.		№ 1-4	(16 год)		
---	--	-------	----------	--	--

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
	90 – 100	A	відмінно	зараховано
	80 – 89	B	добре	
	70 – 79	C		
	60 – 69	D	задовільно	
	50 – 59	E		
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Екзамен, максимальна оцінка – 100 балів. Оцінка включає 50 балів за написання письмового екзамену та (50 балів) оцінки за практичні заняття (25 балів) та самостійну роботу (25 балів).

Вимоги до письмової роботи	-
Семінарські заняття	-
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % практичних занять

7. Політика курсу

Обов'язкове знання лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять, опрацювання методичної літератури. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Якщо студент пропустив (не відпрацював) більше ніж 50% занять, він повинен скласти тести на сайті дистанційного навчання і тільки тоді буде допущений до складання заліку. Обов'язковим є для отримання оцінки за іспит є відвідування більш ніж 50% занять, виконання самостійної

роботи.

8. Рекомендована література

Блок 1

1. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку: навч. посібник. Київ: Вид. Дім «Слово», 2003. 343 с.
2. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови: підручник. Київ: Вища школа, 2007. 542 с.
3. Горбунова Н. В. Теорія і практика лексичного розвитку дошкільників: монографія. Ялта, 2009. 335 с.
4. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія: навч. Посібник / упор. Богуш А.М. Ч. I та II. Київ: Видавничий дім «Слово», 2005. 720 с.
5. Лисенко Н. В. Теорія і практика екологічної освіти: дошкільник-педагог. Навчально-методичний посібник для ВНЗ. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2009. 400 с.
6. Лохвицька Л. В. Створення навчально-ігрового довкілля для пізнавального розвитку дошкільника. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство. Київ: Контекст, 2000. С.219-222.
7. Луцан Н. І. Взаємозв'язок ігрової та комунікативно-мовленнєвої діяльності дошкільника. Педагогічні науки: зб. наук. праць. Вип. 58, 2011. С. 224-227.
8. Луценко І. О. Теоретичні та методичні засади розвитку комунікативно-мовленнєвої сфери дитини. Від народження до 6 років: монографія. Київ: Вид-во НПУ ім. М. Драгоманова, 2009. 291 с.
9. Трифонова О. С. Виховання звукової культури мовлення дітей середнього дошкільного віку: монографія. Одеса, 2008. 207 с.
10. Трифонова О. С. Формування мовленнєвої особистості дітей старшого дошкільного віку: монографія. Одеса: В-во ТОВ «Лерадрук», 2012.
11. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дітей з природою: підручник. Київ: Вища школа, 1993. 260 с.

Блок 2. Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf> (Базовий компонент дошкільної освіти)
2. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi> (досліди та експерименти з дітьми)
3. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (програми розвитку дітей)
4. <https://mon.gov.ua/ua/tag/pochatkova-shkola> – сайт Міністерства освіти і науки України
5. <https://www.ed-era.com/> - студія он-лайн освіти
6. <http://metodportal.net> – методичний портал (розробки уроків, планування, контрольні роботи)
7. <http://osvita.ua> - статті, уроки для початкової школи
8. <http://osvita.ua/publishing/urok> - форум педагогічних ідей «Урок»
9. <http://pidruchnyk.com.ua> - підручники online
10. <http://www.schoolife.org.ua/usi-uroky-pochatkova-shkola> - конспекти уроків

Викладач _____ О. В. Русакова